

memoriā expeditōis quā recedētes d̄ egypto
 in tabernaculū morabant. vt dicit **I**sid. vñ sce
 nophegia d̄: a scenon grece qd̄ latine d̄: ta
 bernaculū. **H**ec solēnitas sp̄ in septēbri cele
 brabatur. q̄a collectis frugib⁹ de omnib⁹ de
 cimas d̄no obtulerūt. et leticie ac gaudio t̄c
 sp̄ealiter vacauerunt. **F**rondeb⁹ et ramis
 domos suas ornauerūt fruct⁹ arboris pul
 cerrime et suauis. i. poma cedri in manib⁹
 portauerūt. **I**n decimo autē die eiusdē mēsis
 triplex festū eodē die celebrauerūt. s. expiatio
 nis. afflictionis. et p̄piciationis. **M**ā eodem
 die summ⁹ pontifex intrauit cū sanguīe vi
 tule rufe et expiauit sancta sanctoz. et ideo d̄:
 dies expiatiōis. eodē die ieiunabat p̄pls p̄ re
 aru vituli in deserto. et iō vocabat̄ dies affli
 ctionis. dies yō vocabat̄ dies p̄piciationis
 quia tali die audierūt dominū sibi placat⁹
 fuisse et p̄pici⁹ sup̄ trāsgressione vituli ido
 latre in deserto

Beencenia
 Ca. XXXIII

Beencenia est noui
 templi dedicatio. cenon enī grece
 nouū d̄: latine **H**āc solennitatem
 iudei diuersis t̄pibus celebrabāt s̄m q̄ diuer
 sis t̄pibus vel nouū templum edificabat̄ vñ
 edificatū d̄ nouo repabatur. sicut iudas ma
 chabe⁹ legit̄ templū dedicalse et renouasse. j.
Mach. iij. Dedicatiōis etiā festū tenet eccia
 Cū enī ep̄us ecciam circuit aqua b̄ndicta ec
 clesiam aspergit alphabetū duplex transue
 saliter p̄pauimentū scribit. pietes signat cris
 mate et linit. t̄bus et t̄bimiam p̄ q̄nq; p̄tes
 altaris comburit. reliquias includit. altaria
 ornat et vestit. emunitatē et p̄uilegia ip̄edere
 p̄suevit

Incipit liber decimus **D**e mate
 ria et forma

Completo tra
 ctatu de p̄prietatibus t̄pis
 et p̄nū ei⁹. agendū est de ier
 riorib⁹ reb⁹ et materialib⁹
 creaturis. de elemētis scz et
 eoz que ex elemētis materialib⁹ cōponunt⁹

Sunt autē materia et forma ois rei corp̄alis
 p̄ncipia. vt d̄: i libro de v̄nitate. **M**aterie au
 tem et forme p̄uatio nihil aliud est nisi ton⁹
 rei destructio. et est materia p̄raria v̄nitati
 et ei dissimilis. vt d̄: ibidē. **M**ateria autē q̄n
 to est natura subtilior et sublimior. tanto ad
 susceptionē forme est habilior. q̄nto vero est
 compactior et terrestrior et a natura celesti
 remotior. tāto ad susceptionē impression⁹
 formaliz est debilior. vt d̄: in libro de. v. sub
 stantiz. et hoc habet p̄p̄iū materia s̄c̄ ibidē
 dicitur. s. suscipe formā et nō suscipi. retinere
 et nō retineri. **P**̄ncipiū autē distinctiōis di
 uisionis et alienatiōis in reb⁹ generabilib⁹
 et numeratiōis est materia. vt d̄: vij. met̄a.
 q̄ generās n̄ differt a generato nisi s̄m ma
 teriam. et ideo vbi est generās sine materia.
 ibi est substācialiter idē generās et generatū
 in substācia et natura vt in diuinis. **M**ate
 ria enī est causa indiuiduatiōis rerū vt dicit
Aristo. iij. met̄a. q̄a diuisio sp̄ei per indiui
 dua est s̄m materiā et nō s̄m formā. **I**tem ma
 teria p̄p̄ia a p̄p̄iat sibi formā p̄p̄iam. vt
 dicit. x. met̄a. vñ s̄m substāciam et esse sub
 vna forma est vna materia. et sub pluribus
 plures. **I**tem. iij. p̄h̄sicoz. **C**ausa quātitatis cō
 tinue et infiniti est materia. subiectū enī con
 tinuitatis et quātitatis diuisio est materia.
 p̄pter qd̄ accidēs nō potest diuidi nisi s̄m di
 uisionem et quantitatē subiecti. **I**tem mate
 ria infinita dicit̄. vel quia diuisibilis est in in
 finitū. vel quia habet appetit⁹ ad infinitas
 formas. **E**t ideo p̄pter indeterminationē su
 orum appetitū et inclinationē ad formas i
 finitas d̄: infinita. et nō q̄ eius v̄rus sit infini
 ta nō limitata scz neq; coartata sicut v̄t⁹ est
 diuina. **E**t ideo dicit **P**lato. q̄ materia flux
 it in infinitū nisi forma sistat fluxum. et ideo
 corpa que multū habēt de materia et parū
 de forma crescūt multū. vt patet i arborib⁹.
 et ideo ossa parū habēt sensibilitatis. q̄ mul
 tum habēt materie et terrestreitas. vt dicit
Auicēna. **H**abet autē in materia potētia qd̄a
 actiua que est forma incōpleta. et hec poten
 tia est cōmunis duob⁹ p̄rarijs. vñ quādo
 illa potētia ducit ad actū vni⁹ forme. appet
 itatim esse sub forma p̄raria. vt ista potētia

que cōmuniter se habet ad frigidū & calidū quādo actualiter est sub frigido statim appetit esse sub contrario. Unde nulla forma corruptibiliū & generabiliū potest sufficientē cōplere potentiā actiūā in materia qm̄ semper appetat impleri p̄ aliā formā. Illa autē forma cū sit disparata non potest induci nisi p̄ corruptionē forme p̄sentis. s̄m̄ ergo q̄ v̄t̄ agentis immissa corrupti p̄sentē sic exercitat formā actiūā ad formā p̄trariā. et dat ei paulatim cōpletius esse donec fuerit sub esse cōpletissimo illi⁹ forme. Has & multas alias p̄prietates h̄ materia q̄s esset hic sup̄fluus recitare. q̄retū supra li. viij. de bonitate mūdi

De forma

Ca. I.

Ex iā recitatis p̄prietatibus materie. relucet p̄prietates ipsi⁹ forme q̄ s̄m̄ Aristoteli. in li. de q̄nq; substātijs. ē q̄si lumen vnicuiq; pulcritudinē essentiā & signū tribuēs. Forme autem lumē materie infulsum descendēdo fit de bile & obscurū s̄m̄ materie capacitātē. Est autē forma differētia q̄ differt aliqd̄ ab aliquo. vt dicit idē. Forma autē alia est essentialis alia accidentalis. Essentialis forma est illa que adueniēs materie p̄ficiat eā & secū p̄uenit ad rei alicui⁹ p̄fectionē. qua posita res ponit. & qua destructa nihil de rei substātia inuenit. Vñ iij. phisicorū d̄. Forma cū materia est cā omnium accidentiū. Forma etiā accidentalis n̄ p̄ficiat res neq; facit eas sicut d̄. viij. met̄ba. sed quelibet forma accidentalis idiget forma substātia que est causa forme accidentalis. Forma v̄o omnis simplicior est & actualior et nobilior materia. Et ideo s̄m̄ Aristoteli. li. de animalib⁹. Forma se habet p̄ modū viri. q̄a potest informare multas materias. sicut vir potest secū dare multas feminas. Unde s̄m̄ exigentiā forme que est imp̄menda materie oportet materias disponi & p̄parari. q̄ si de materia terre debet fieri ignis oportet vt terra sublietur & depuret & simplicior fiat. Si vero ecōuerso tūc ecōuerso. Est autē forma materie manifestatiua. nunq; ei potest sensu videri materia nisi substātia v̄l accidentali forma sit imbuta. aut p̄ viā p̄uatiōis sic

videtur tenebra vidēdo nihil. et sicut audit silentiū nō audiēdo sonū. vt dicit Calcidius sup̄ pla. & cōmentator sup̄ p̄mū methaphisice dicit. Materia est causa q̄re male videmus res creatas. vnde nihil est cōmuni⁹ & generalius. et tñ nihil ignobili⁹ q̄ sit materia. q̄a nunq; videtur sine forma. nec etiā potest videri forma nisi cū materie actu sit cōiuncta. vbi vero plus est de forma ibi minus est de materia. sicut dicitur. iij. met̄ba. et ecōuerso vbi plus est de materia. ibi minus est de forma. et est res magis grossa et impura. magis ignobilis et obscura. quanto a nobilitate forme ampl⁹ est remota. Formas autē alia spūal' alia corp̄alis. Corp̄alis vero alia celestis alia elementaris. Forma autē celestis est ita actiua q̄ completōtū appetitū materie sue. & iō propter p̄sentiam sue forme cōplentis totaliter & p̄ficiēs celestē materiā substātia celi nō potest destrui vel corumpi sed potius per formā suā que in suo actu p̄fectissima ē in esse p̄petuo conseruari. Forma v̄o elementaris nō potest cōplere tantā potentiā materie sue nec ei⁹ p̄ficere appetitū. et ideo relinquit illius potētie materialis aliqd̄ incōpletum p̄pter qd̄ semp̄ appetit nouam formā. & ideo talia corp̄a sūt semp̄ corruptibilia quo ad potentiā & etiā sepius quo ad actū. Quāto enī forma est nobilior et spūalior et a cōditionibus materie separata magis et abstracta tāto est actualior et virtuosior. vt patet ī intelligentijs quarū substātia non dependz a materia. sicut d̄. in. iij. de anima. In habentibus materiā nō est intellectus. Verūtamē angelos nō habere in sua forma materiam non affirmo. sed siue angelorū essentia sit ex spūali materia et forma cōposita. siue nō hoc p̄certo tenet q̄ eorū sub̄a respectu rerū corp̄aliū simplicissima est & actualissima sic forma spūalis actualior est q̄ forma corp̄al' vt dicit albu. vñ respectu materie nobilis est forma cuiuslib; mixti. nobilior ē forma elementis. nobilissima autē ē forma corp̄is q̄nti siue celi. s; oēs istas formas incōpabiliter in nobilitate et actualitate spūalis forma siue sit in angelo siue in anima p̄cellit. Et bec d̄ p̄prietatibus forme et materie prout ad hoc

opusculū p̄tinet dicta iā sufficiāt

**De elemento
Capitulum. II.**

Elementū s̄m Lō

Estantinū est simpla et minima cor-
poris compositi picula. Prima
autē dicitur quo ad nos, quia sensu non percipi-
tur. Est enim particula minima et vltima in cor-
poris resolutione sicut fuit in prima compositi-
one. Dicitur autē simpla, nō quia simplex sit
elementū sine cōpositione aliqua, sed quia nō
habet partes aliquas cōponentes specie et
numero differentes, sicut aliqua corpora que
sunt mixta, vt patet in metallis quorū pres-
different. Pars enim quedā est aer quedam
terra, et sic de alijs, sed quelibet pars ignis ē
ignis, et sic de ceteris. Dicitur autē elementū
quasi elementū s̄m Iudorū, ab ille, eo quod om-
nium corporū sit materia et quasi primitiuū fūda-
mentum, et s̄m aliquos dicitur quasi eleuamen-
tum siue alimentū, eo quod omnia corpora alū-
tur elementaribus qualitatibus et augmentantur.
Sunt autē quattuor elementares qualita-
tes, quarum due sunt actiue scilicet caliditas et
frigiditas, et due passiue scilicet siccitas et humi-
ditas, quarū conueniētie et differentie supe-
rius in quarto libro plani describuntur, que
ibi. Inter qualitates autē elementares con-
trarietas est et repugnantia ratione quarū
ad inuicē agunt et patiuntur et generantur et
corrumpuntur, quātūcumque autē ad inuicē
contrariantur in fluentiā tamen celi et plane-
tarū virtutē cōciliantur in suis effectibus et
ad concordiam reducunt, et ideo quodam mi-
rando nature nexu coniunguntur. Nam ignis
et aer conueniunt in caliditate, quibus discre-
pant in siccitate et humiditate. Aer vero et
aqua in humiditate cōueniunt, sed discordant
in frigiditate, sed aqua et terra concordant
in frigiditate, sed discordant in humiditate
et siccitate. Ignis autem et terra que sunt ele-
menta summe distantia s̄m suū cōueniunt
in siccitate, discōueniunt tamen in frigiditate,
quia terra frigida est substantialiter et vltimo,
ignis vero essentialiter calidus est et in
summo. Existis autē elementis quattuor duo

sunt nobilioris substantiæ et purioris et leuior-
is scilicet aer et ignis, et ideo a centro ad circūfe-
rentiā motū habent et naturaliter mouentur
sursum, et ista duo cōtrahunt nobilitatē suā
quo ad virtutē operationē et substantiā ex
vicinitate orbis siue celestis corporis a quibus reci-
piunt influentiā mobilitatis et virtutis.
Nam virtus celestis primo influit super speras
ignis et pinguis super speras aeris, et ideo hec
duo elementa sunt ceteris sublimiora quo
ad suū, abilioza quo ad motū, puriora et sub-
tiliora quo ad substantiā, clarioza et magis
perspicua quo ad formas, virtuosiora quod ad
actū. Duo autē elementa sunt inferiora scilicet
aqua et terra ceteris duobus naturaliter gra-
uiora, motū a circumferētia ad centrū deorsum
habēta per aggregationē partium, et cōpa-
ctionem spissa et obscura, et ideo predictis du-
obus sunt grossiora et materialiora plus habē-
ntia de materia quod de forma. Unde propter
summā elongationē a spera orbis celestis
virtuti motiue celi non ita sunt obedientia
sicut duo prima. Namque sunt elementa
ociosa imo in agendo et patiēdo sunt cōtinua,
vnde nunquam quiescunt a generatōe et mo-
tu. Terra enim et si quiescat a motu nunquam in-
quiescēt et cessionē recipit ab effectu, et sicut
non sunt ociosa ab actu, sic non sunt vacua
ab ornatu. Nam quodlibet elementū habet
ornatum suū, ignis sidera, aer volatilia, aqua
natailia, terra gressibilia, vt dicit Beda. De
quibus aliqua auxiliante domino breuiter
sunt dicenda

De igne

Ca. III

Ignis est corp⁹ sim

Ignis est corpus simplicissimum in vltimo calidū et siccū, vt dicit
Cōstan. Naturaliter enim super aerē
sedē querit. Per violentiā enim in aere vel in
terra detētus paulatim in mollē aere euascescit
vt dicit Ili. Proprietates autē ignis tāgit de
onyxi in hierarchia angelica, c. xij. Ignis in-
quit est corpus sensibile, longe excellētius et sub-
tilius omnibus alijs rebus corporalibus et nature
spūali primū ac per hoc effectū suū dissimili-
tū alijs demonstrat. Ignis enim in omnibus est
et per omnia dare se percipit et ab omnibus nō

remouetur. Est tamē occultus incognitus im-
 mensurabilis inuisibilis quāmodo incorpo-
 reus potēs ad actionē propriam. mobilis tra-
 dens se omnibus quoque modo approximātibz
 mouens vniuersa se participātia. renouatus
 omnium. nature custos. illuminatus cum cir-
 cumuelans splēdore. clarus. discretus. dis-
 tinguens et resiliens. deorsum pascēs et sur-
 sum mouēs. acute means. excelsus. nō reci-
 piens ignominia minoratōnis. semp moti-
 uus. comp̄bensiuus. et mutatiuus se reuertēs
 potenter actiuus. **¶** Hec verba dionysij diui-
 nissimi. profundissima sunt. Describunt enim
 ignē quo ad eius substantiā virtutē et ope-
 rationē. Unde ad declarationē predictōrum
 verba cōmentatoris breuiter sup hunc locū
 hic ponemus. Ignis enī inter omnia elemē-
 ta suū habet sublimiorē. et hoc quia naturā
 habet leuiorem. Et ideo dicit excelsus. quia
 pondere carens sublime querit vel petit. su-
 pereminet vniuersis. et quicquid corporeū est
 p̄ter ipsum naturaliter sub eo subsistit. Item
 inter omnia elemēta naturā habet puriorē
 et subtiliorē. et dicit quāmodo incorporeus. quā
 p̄pter subtilitāre sue substantie p̄ter subiectas
 materiā sensu nō videt. p̄pter hoc enī videt-
 tur multū nature spirituali primū. quia quō-
 dammodo videt ignis esse medius inter visi-
 bilia et inuisibilia. Inquātū autē illis app̄-
 pinquat superioribus est incorporeus. sed in quā-
 tum app̄pinquat inferioribus corporeus est
 Item naturā habet ceteris elementis actuali-
 orem et in agendo fortiorē. et ideo dicitur im-
 mensurabilis. quia eius virtus et operatio
 crescit in infinitum. si materia fuerit infinita.
 quōdiu enī materia subiecta sufficit ignis nō
 deficit sed semp̄ ponitur crescit. Item naturā ha-
 bet occultiorē. et ideo dicit occultus. quia in
 sua essentia sensibiliter nō videtur. inuisibilis
 et incognitus dicit. quia sine substantie ma-
 teria sensu nō percipitur. Quid enī sit in sua
 essentia seu substantia vix cognoscitur intelle-
 ctu. Item virtutē et naturā habet alijs mobili-
 orem. et ideo dicit mobilis et potēs omnium. quā
 in igne est principiu virtutis motiue. quā mouet
 se et alia et a nullo inferiori se mouet. Item na-
 turam habet ceteris inferioribus clariorem

Unde dicit quod ignis est illuminariū. quā clari-
 tate sua omnia illuminat. sed cū circumuela-
 tus splēdore. **¶** Nam splēdidi ignis radij fo-
 ris emicant sed circumuelant. quia rursus ad
 secretū sue substantie sinuz reduci a nostris
 sensibus occultantur. Item ex subtilitate sue sub-
 stantie virtutē habet omnibus alijs acutiorē
 rem et penetrabiliorē. propter quod dicit acute
 means. quia proprie virtutis motu subitrat
 sine resistētia et penetrat vniuersa. Item ignis
 habet virtutem sui et aliorū manifestatiuam
 et distinctiuā. **¶** Nam se manifestando alia se
 bi obiecta manifestat eorum colores et figurā
 oculis representans. et ideo dicitur clarus.
 manifeste discretus. distinguens. Item vim
 habet inferiorū ad superiora attractiuā. nam
 materiam in quā agit rarefaciendo dissol-
 uit et caloris sui violentia sursum trahit p̄-
 p̄ter quod dicit deorsum pascens et sursum
 trahens. Item virtutē habet renouatiuā. Om-
 nia enim veterascunt antiquantur et deficiunt
 que virtute ignea nō seruantur. ut patet in sen-
 tibus in quibus deficit calor naturalis. Et ideo
 dicit renouatus omnium et etiā nature custos
 sine enī virtute ignis nō potest subsistere vni-
 alicuius corpore naturalis. Item virtutē habet im-
 mutatiuā. quia omnium naturā in quā agen-
 do superat conuertit in suā speciem et trāsmu-
 tat. et p̄pter hoc dicit app̄prehensiuus et immu-
 tatiuus. **¶** Nam materiā in quā agit app̄prehēdēs
 illā non deserit. sed consumendo in suā simi-
 litudinē conuertit. app̄prehēdēs autē nō ap-
 prehenditur. quia consumptio eius in quod agit
 in se resiliat et redit. Et ideo dicit resiliens. **¶**
 Item virtutē et naturā sui ipsius cōmunicati-
 uā habet et sine diminutione diffusiuā. et ideo dicit non
 recipe ignominia minoratōis. quā sic cū effū-
 ditur nō auget sic cū recipit nō minorat. ne-
 quē in eo quod videt augmētū recipe ē capiens
 gliam. nequē in eo quod putat minor sustinet cō-
 tumeliā. Item naturā habet purgatiuā. metella enī
 quā nō potest sumere a scoria et rubigine mūdā-
 ficat expurgat et mūdā. Item virtutē habet sapoz et
 hūoz alteratiuā. vni et hūozes in corpore excoct
 et digerit et cibos crudos consumendo eis sup-
 flua sapidos et sanos reddere soluit. Item
 virtutē habet sue substantie per rerū omnium

et cōmixtorū corporū essentiā diffusiuam. qz
in rebus omnibus inuisibilis est inclusus.
qz qz includi actualiter nō videat qd ind est
manifestū. quia ex forti corporū solidorū alli-
sione ignis excutitur in qbus esse nullaten⁹
putabat. Item ignis subtilitate sua substan-
tiali habet virtutē sui cū alio corpe immedu-
atissime vntiūā. vt patz in ferro ignito z car-
bone inflāmato et b⁹ mōi. in qbus ignis ita
fm omnes sui partes singulis ferri et carbo-
nis particulis cōiungit vt videatur vna suba
et alteri⁹ sensibilis distātia penitus nō senti-
tur. Vnde et triplex ignis spēs a plis diffini-
tur. Est enī ignis lux. ignis flāma. ignis car-
bo. Ignis ei est in sua sfera lux. sed flāma di-
citur in materia aeris. carbo autē in substā-
tia terrea siue in feculētia materie grossioris
Has et multas alias habet ignis pprietates
de qbus supra libz scdo in tractatu de ordi-
ne seraphin. et libz qrtō de qluatib⁹ elemē-
tarib⁹. i. de calore qre ibi. Nā ea q dicta sunt
hic sufficient

De flamma.

Ca. III.

Flamma est mate-

Flamma ignea in substātia aerea accēsa.
Nā aer ppter sue substātie subtili-
tatem et imediatā quā habet cū sfera ignis
vicinitatē de facili ignitur z in naturā igne-
am cōmutat. et fm q substātia aerea est pu-
rior tanto flāma erit lucidior z clarior et na-
ture lucis similioz videbitur. Mouet autē
flāma naturaliter sursum z ab omni pte rei
accense linealiter in acutū tendit et in conuz
vñ in sua extremitate bz formā pineā et acu-
tam. vñ in suo acumine ppter cursū radio-
rum in angulo acuto forti⁹ caloris sui imp-
mit actionē. z iō qā in sumo pyramidalī an-
gulo calidior existit materiā sibi oppositā in-
flāmat facili⁹ z accēdit. Calorē fm materiā
i quā agit recipit. Vñ si materia est turbida
z fumosa turbidā et obsecrā reddit lucem. z
ecōuerso si materia fuerit rāspārēs z pura
rutilat z lumbiosos radios vndiqz circūfun-
dit. tenebrosa illuminat et abdita pdit. viā et
vie offendicula ambulātib⁹ oñdit. ppter sui
leuitatē z materie aeree mobilitatē in quam

agit. In motu est continuo z nūqz penit⁹ re-
scit. vñ modic⁹ impulsus flāmā excitat et
accēdit. sz si fuerit nimis vehemēs flāmā dis-
sipat z extinguit. tortuose et amfractuose ae-
rem ipellit. z iō mouet circularitē et in-
cendit. vt dicit mar⁹. Vñ vulcan⁹ a iunone
in terrā picet⁹ fm figmēta poetica claudus
fuit. ex violētia sui mot⁹ ptes materie i quā
agit inuicē alludēdo pcutit z ex pūū collisiōe
mutua sonū facit locū supiozē qre fatagit
z materiā cui p in corpōtib⁹ adheret ab infer-
ris ad supioza attrahere nō desistit

De fumo

Ca. V

Fumus est uapor

Fex ptes materie subtiliorib⁹ et bñi-
diorib⁹ vi caloris resolut⁹. Nā autē
graues ptes mixtas cū leuib⁹ ex qbus obscu-
ritatē ptabit et fetorē. vñ aerē denigrat et
in naturā fumigabundā pvertit. Amari-
dinē enī ex materie sue grossicie ptabit. ex cu-
tus acumie oculos amarecat ac lachrymal
puocat. sensibilē visum ledit suo acumine z
ad cerebz penetrat z spūm aīalē grauat z p-
psequēs naturalē. vñ dicit in li. aīaliū q fum⁹
candele extincte ledit pgnantes intantū q si
equa pcuriens talē fumū senserit faciet abor-
tuum. fum⁹ z apib⁹ etiaz est inimic⁹ z ledit
accipitres z alias pde aues. vt idē dicit. fum⁹
in sup cito mori postqz orit. vt dicit glo. ibi.
Sicut virgula fumi. Cito ei in altū ascēdit
et subito euanescit. ex igne orit et aīqz appa-
reat ignis apparere videtur. a vento mouet.
et dispergitur multipliciter circūferē. fumus
etiā oñdit ventū a qua pte veniat. qā illic fu-
mus tendit q ventus ipm agit et impellit
vt dicit Greg. domos denigrat et inficit. z i
parietib⁹ generat fuligines atqz nutrit. loca
angulosa perit z in eis infectōis vestigia im-
pmit z derelinqt. Fum⁹ etiā aromaticus a
spēbus aromaticis resolut⁹ ē sensui olfact⁹
delectabilis et amic⁹. Cerebz nāqz est pfor-
tatiu⁹ et spirituu⁹ cordis et capitis reparati-
uus. reumatis et nociui fluxus restrictiuus
delicatiu⁹ pstrictiu⁹ z poroz obstructorū
aptiuus z ad pfortationē neruozū ad inter-
ora penetratiu⁹. serpentis et venenosozū

animaliū ⁊ reptiliū fugatiū. Omne etiā
fumū ⁊ maxime odorifery odiūt taz colubri
q̄z serpentes. vt dicit Greg. Fum⁹ in sup a ci
bo vel potu resoluit⁹ vi caloris ascendēs ad
cerebyz neruos sensibiles opilat ⁊ somnum
generat ⁊ sensus exteriores ligat. ⁊ p se q̄ns
calorē naturalē ad interiora reuocat et vru
tem in interiorib⁹ adiuuat ⁊ pfortat. Si vō
fuerit fum⁹ melācolic⁹ vel nimis acut⁹ aut
venenosus ex cibo vel potu aut ex medicina
nocua resoluit⁹ ad cerebyz aduolat. vru tem
animalē aggrauat timorē generat vt in me
lancolicis frenesim ⁊ furorē excitat. vt in fre
neticis ⁊ ebriosis. obliuionē ⁊ eresipilā gene
rat vt in letargicis. sensus et rōnis vsu puat
vt in epilepticis ⁊ caducis. Has ⁊ mltas alias
infert corpi fumolitas pessimas passioēs et
nocuas. fumi etiā a terra ⁊ a mari vru te ca
loris ad supiora attracti aerē inficiūt ⁊ pde
sant. nubes ⁊ nubila generāt vētis tēpestati
bus ⁊ alijs aeris passioib⁹ fomētū ⁊ materi
am āministrāt. radios solares i aere incipi
unt ⁊ obūbrāt. ⁊ de fumo dicta sufficiāt.

De carbone
Capitulum. VI

Carbo est ignis ac
tualit⁹ incorpat⁹ terrestri materie ⁊
vnu⁹. vt dicit Raba. vñ ignis p sui i
corpationē pibus grossiorib⁹ terrestribus
admixtus p quandā violentiā inferius deti
netur. vñ sicut ignis i flāma mouet sursum
sic carbo crepitādo ⁊ scintillādo gūitate ma
terie deorsū inclināt. carbo itaqz qñ ignitur
vertit in ruborē. s; qñ extinguit induit nigre
dinem ⁊ oino p dicit p̄stina ignis spēm ⁊ deco
rem. vñ qnto fuerit pulcrior ex sui ad ignē p̄
ma vnitae siue vnione tanto apparet defor
mior ⁊ vilior in ipsi⁹ ignis extinctōe. in carbo
ne aut subalis humiditas totalit⁹ sumit. et
iō de facili rūpit ⁊ frangit qñ būor q̄ fuit cā
coadherētie pnum ignis totalit⁹ violētia ex
haurit. ⁊ ideo in carbone extincto ps a pte d̄
facili rūpit. qz nihil humiditatis p quā ptes
cobereant in ipsi⁹ suba inuenit sic dicit greg.
pibus terrestribus solum remanētib⁹ ppē
dominiū siccitatis de facili igni ⁊ accendit

Sed postq̄ accessus fuerit facili⁹ reextingui
tur. ita q̄ in eo nihil de ignis vestigio p̄ter ni
gredinē repit. nigredine enī sua polluit ⁊ in
ficit q̄cqd̄ tangit. carbo etiā ignitus acutissi
mus bz ignē ⁊ summe actiuū ⁊ penetratiuū
vnde sui acumie ferrū coqt ⁊ ptes ei⁹ resol
uendo ⁊ relaxādo remollit. suo etiā acumie
caput ledit. sub cinere ātinuoluit⁹ i se ignem
retinet ⁊ custodit. Detect⁹ aut ⁊ frigidō aeri
exposit⁹ i fauillaz multitudinē redigit ⁊ p se
subito euanescit. vt dicit Greg. Carbo vō si
ignit⁹ fuerit plātas pculcātis vut et ledit. ex
tinct⁹ vō q̄zuis vredo n̄ ledit tāgentē. strido
rem tñ et strepitū magnū facit

De scintilla
Capitulum. VII

Scintilla est modi
ca ignis picula ex materia ignea
virtute ⁊ impetu caloris dissoluētis
resoluta. vnde motus scintillaris est subit⁹.
vni ignea subito resoluit ac sursum mouet
sed ex grauitate p̄tis terrestris ad centrum
tandē inclināt. Item mot⁹ ei⁹ clarissim⁹ est ad
modū stelle ⁊ luminosus. ⁊ p diffusionē sue
igneitatis in aere apparet vndiqz radiosus.
Est p̄terea motus ei⁹ ad modū ignis actiu⁹
et virtuosus. Hā modica scintilla in fungo
vel in stipula recollecta i ignē maximū subi
to augmētāt. aeris immutatioē subito eua
nescit. ⁊ extincta nihil nisi fauillaz p̄ se relin
quit. vento t̄pato seu flatu accendit. impetu
oso aut extinguit. aerē impellēdo penetrat ⁊
tamē i penetrādo ipm aerē parū alterat aut
immurat. quāto ignis est fortior tāto scintil
laris mot⁹ siue impetus erit maior. Ex ma
teria viridi vel humida scintille grossiores ⁊
in suo effectū penetrabiliores generātur. ve
rūtamen pauciores

De fauilla
Ca. VIII.

Fauilla a fouendo
est dicta eo q̄ ignē foueat atz te gat
Est cinis modic⁹ de extinctōe scintillaris ma
terie d̄relict⁹. vt. d. j. si. ē āt fauilla tenuis moll.
subalbida ⁊ sicca atz leuis i superficie carbois

igniti adberēs fulgorē ei⁹ bebetat. ⁊ seruoꝛē
ei⁹ attenuat ⁊ minorat. Ad modicū vēn flas
tum dispergit. Dispersa vō vix vnq; recolligi
tur. vt dicit Greg. de facili inflāmat. sed ppē
defectū nutrumēti subito extinguit. Fauilla
etiā qñ est ignea vēti raptu sursū tēdit. extin
cto aut pprio pōdere ima petit. vt dicit Greg.
vñ deorsū tēdit motu pprio. s; sursū extollit.
et rapit motu alieno

De cinere

Ca. IX.

Quis a cadendo

Cest dicit. nā de suba materie terre/
stris vi calozis resolut⁹ generatur
vt dicit Ili. Est aut cinis mollis despecti co/
lozis. amari ⁊ stipuci est saporis. ptes bz mi/
nuissimas et tenuissimas leui flaru sparsio
nis ⁊ diuisiōis receptiuas. Cinis etiā vtutes
bz colanūā siue mūdificatiuā. vñ valz ad ve
stū ablutionē. bz etiā vim corosiuā ⁊ desic/
catiuā. vt dicit Arist. Cinis insup si fuerit ca
lidus ignē ab eo tectū custodit. si vero fuerit
frigid⁹ destruit ⁊ extinguit. Cinis et p mltaz
ignis pflagrationē ⁊ violentiā suā formā vi
lem ⁊ obscurā aliquoties cōmutat in spēm
vitreā atq; clarā. nā ex materia cineruz solet
fieri vitrū. vt dicit Greg. Hoc aut bz cinis de
fectus ⁊ impfectiōis. qā q̄uis q̄tidie aq̄ vel
pluuię irrigationē suscipiat. steril in manet.
vñ terrā quā tāgit nō fecūdat. s; pot⁹ si steri
lis fuerit reddit sterilioꝛē ⁊ in oib⁹ vilioꝛem.

Et h de libro decimo sufficiat

**Incipit liber vndecimus De ae
re et passionibus eius**

Er est dicit eo

Aqferat ignem et ab aq fera/
tur. vt dicit Ili. Aer autem
partim p̄inet ad materiaz
terrestre partim ad materi/
am celestē. vt dicit beda. **Ita**
ps aeris superior pura clara et quieta. vbi p
celloli et ventoli motus nō possunt attinge
re p̄inet ad celestē. ps vero inferior spere aq̄
et terre vicina. turbulenta. grossa et cōpacta
ex humidis et terreis vaporib⁹ corpulēta p̄
tinet ad terrestrem. et hec ps aerea diuersas

ex se producit species. **Ita** vt dicit **Idonius**
Aer vehemētius cōcitatus facit vētos cho
ruscationis et tonitrua. cōfractus nubila. cō
spissatus pluuias. cōgelat⁹ niuē et grādinē
distent⁹ serenitatē. vt dicit Ili. et Beda. **Ita**
aut habet raritatis ⁊ inanitatis q̄z cetera ele
menta. Est aut aer s̄m cōstan. elemētū sim
plex substācialiter humidū et calidū. Ex pro
pria eni natura seu substātia est humid⁹ sed
ex vicinitate orbis calidus. et ideo s̄m vtrius
qz qualitatis pprietatem aer est sui natura
liter diffusiu⁹ a superficie terre et aque vsq;
ad speram ignis vñ diq; extensiuus. Ex sub
stantie autē sue subtilitate et raritate trāspa
rens est et perspicuus. vñ de ratione diapha
neitatis sue ⁊ transparentie est influentie ce
lestis virtutis et impressiōis solaris lumis
receptiuus. virtutis inspirandi et respirādi
est aer omnibus animantib⁹ ministratiu⁹.
omniū eni animantiū est respiraculū et vo
lantium celi pprium habitaculū. Sine eniz
aere non potest viuere aliqua animata cre
atura. Aer eni rōe leuitatis substācialis est
naturaliter mobilis et alterabilis ac vertibi
lis in oppositas qualitates. vñ ex vaporibus
terre et maris sepe recipit immutationē. nā
si vapor fuerit fens⁹ et corrupt⁹ ac veneno
sus aer corumpit et inficit. cui talis vapor
pestifer admiscei. Si vō fum⁹ ex pura ⁊ mū
da substātia fuerit resolut⁹ et odorifera. aer
odoriferā et nature amicabile ex incorpō
ne fumi odoriferi recipit qualitātē. Itē aer
nos circūdās sūme nob est vtilis pp̄ anbe
lut⁹ necessitatē ⁊ vitali spūs p̄tinuuz nutrimē
tum. Si ei clar⁹ lucid⁹ et pur⁹ fuerit. hūores
atq; spūs erūt lucidi atq; puri. Si vō turbi
dus et nebulosus hūores erūt turbidi. spūs
grossi ac infecti. vt d. Arist. et philaret⁹. vñ de
aer ē elemētū ⁊ corpōꝛ ⁊ spiritūū. Euetatio
enī aeris adueniēs spiritūb⁹ ē cā melioratio
nis eoz ⁊ depuratōis ⁊ mitigatōis. p̄hibēs
spūs et hūores ab inflāmatōe. attractus enī
a pulmone cordi. p̄ cor totū corpū p̄bet tēpa
mentū. vñ aer maxie imutat corp⁹ ⁊ igredit
ad interiora spiritūū. et miscei cū eoz suba
que corpū p̄bet vitam. **Ande** si aer fuerit pu
rus ⁊ mediocri⁹ in suis qualitātib⁹ p̄tatus